INDIAN JOURNAL OF HISTORY AND ARCHAEOLOGY
ISSN (e):2582-225X
Vol-4, Issue -2, July-August, 2022,
PageNo,41-51
Peer Reviewed Journal, Referred Journal

ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮದಲ್ಲಿ ರಾಜಕಾರಣದ ನೀತಿಗಳು: ಒಂದು ವಿಶ್ಲೇಷಣೆ

ಡಾ.ಎಂ.ರಾಚಪ್ಪಾಜಿ.[1]

ಜಗತ್ತಿನ ಪ್ರಧಾನ ಧರ್ಮಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವ ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮದ ಪ್ರಕಾರ ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಹೊಂದಿದ ಕಾಸ್ಮಿಕ್ ವಿಕಾಸನ ಸಿದ್ಧಾಂತ ಮತ್ತು ಮಾನವ ವಿಕಾಸದ ಪರಿಕಲ್ಪನೆಗೆ ಹೆಚ್ಚು ಸಂಬಂಧಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಕ್ರಮೇಣ ಮತ್ತು ಪ್ರಕೃತಿಯ ಪ್ರಾಚೀನ ಸ್ಥಿತಿಗೆ ಅನುರೂಪವಾಗಿದೆ. ಕುಟುಂಬ, ಸಂಸ್ಥೆ, ಆಸ್ತಿ, ಆಡಳಿತಗಾರ ಮತ್ತು ವಿವಿಧ ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಂರಚನೆಯ ಆಂತರಿಕ ಮತ್ತು ಒಳಗುಂಪುಗಳ ಸಂಬಂಧಗಳು ಸಾಮಾಜಿಕ ಕರ್ತವ್ಯಗಳಿಗೆ ಅನುಗುಣವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಈ ಎಲ್ಲಾ ವಿಕಾಸಗಳು ಪ್ರಕೃತಿ ಮತ್ತು ಮಾನವನಿಗೆ ಸೇರಿರುವಂತಹ ಜೀವಿಗಳು ತಮ್ಮ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒದಗಿ ಬರುವಂತಹ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮಾತ್ರ ತಮಗೆ ತಾವೇ ಪರಿಹರಿಸಬೇಕಾಗಿತ್ತು.

ಜಗತ್ತಿನ ಮಹಾಗುರು ಬುದ್ಧರ ಬೋಧನೆಗಳು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವರ ಸಮಗ್ರ ಕಲ್ಯಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಕೆಲಸ ಮಾಡುತ್ತವೆ ಎಂಬುದು ಈ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಬಹುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿವೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಯಾವ ಮನುಷ್ಯನೂ ಸಹ ಮೇಲು ಅಥವಾ ಕೀಳಾಗಿರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂಬುದು ಅವರ ಬಹುಮುಖ್ಯ ವಾದವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮಾನವನ ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಾಗಿಯೇ ಸಮಾಜ ಸಂರಚನೆಗೊಂಡಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ, ಭೂಮಿಯ ಮೇಲೆ ಮನುಷ್ಯನ ಸ್ಥಾನವು ಏನು ಎಂಬುದನ್ನು ಮಹಾಗುರು ಬುದ್ಧರು ಬಹುಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ಸೂಚಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಅಂದರೆ, ಮಾನವನ ನಡವಳಿಕೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಅದು ಅವಲಂಬಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ವರ್ತನೆ ಮತ್ತು ನಡವಳಿಕೆ ಎಂದು ಅರ್ಥವೂ ಕೂಡ ಬಂರುತ್ತದೆ. ಇದು ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ಮೇಲು ಅಥವಾ ಕೀಳನ್ನಾಗಿ ಮಾಡುತ್ತದೆ. ಪ್ರತಿಯೊಂದು ಕಮ್ಮದ ಪ್ರತೀಕಾರದಲ್ಲಿ ಬರುವಂತಹ ಎರಡೂ ಅಂಶಗಳೆಂದರೆ; ಅದರಲ್ಲಿ ಇಲ್ಲಿ ಪ್ರತಿಫಲ ಮತ್ತು ಶಿಕ್ಷೆಗಳಲ್ಲಿ ಜಾತಿ ಭೇದವಿಲ್ಲ. ಏಕೆಂದರೆ, ಇದಲ್ಲದೆ, ನೈತಿಕ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಯು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನ ಜನ್ಮದ ಮೂಲದಿಂದ ವಿಶೇಷ ಸವಲತ್ತು ಅಲ್ಲ, ಆದರೆ ಎಲ್ಲರಿಗೂ ಅದು ಮುಕ್ತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಸೂಚಿಸಲಾಗಿರುತ್ತದೆ.

[1].ಅಧ್ಯಾಪಕರು, ಡಾ.ಬಿ.ಆರ್.ಅಂಬೇಡ್ಕರ್ ಸಂಶೋಧನ ಹಾಗೂ ವಿಸ್ತರಣ ಕೇಂದ್ರ ಮೈಸೂರು ವಿಶ್ವವಿದ್ಯಾನಿಲಯ, ಮಾನಸ ಗಂಗೋತ್ರಿ, ಮೈಸೂರು.

ಮನುಷ್ಯನ ಪ್ರಗತಿಪರ ಪತನದ ಪರಿಣಾಮವೆಂದರೆ; ಕುಟುಂಬ, ಖಾಸಗಿ ಬೆಳವಣಿಗೆ ಆಸ್ತಿ, ರಾಜಕೀಯ, ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಭಿನ್ನತೆ, ಸತತ ಹಂತಗಳಲ್ಲಿ ಸೃಷ್ಟಿಗೊಂಡು ಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ರಾಜತ್ವದ ಮೂಲದೊಂದಿಗೆ ವ್ಯವಹರಿಸುವ ಪುರಾಣದ ನಿರ್ಣಾಯಕ ಭಾಗವು ಅದರ ಉದಯವನ್ನು ಸಂಪರ್ಕಿಸುತ್ತದೆ. ಅಧಿಕಾರದ ವ್ಯಾಯಾಮದ ಅಗತ್ಯಕ್ಕೆ ಕುಟುಂಬ ಮತ್ತು ಖಾಸಗಿ ಆಸ್ತಿಯ ಏರಿಕೆ ಎರಡು ಪಕ್ಷಗಳ ಆಧಾರದ ಮೇಲೆಯೂ ಕೂಡ ಸಾಮಾಜಿಕ ಕ್ರಮವನ್ನು ಪ್ರಖರವಾಗಿಯೇ ನಿರ್ವಹಿಸುವುದು. ರಾಜಕೀಯ ಎಂಬಂತಹ ಅಧಿಕಾರದ ಕೀಲಿ ಕೈಯ ಚಿಲುಮೆಯೂ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಜೆಗಳಾಗಿರುವಂತಹ ಸಮಸ್ತ ಸಾರ್ವಜನಿಕರಲ್ಲಿರುತ್ತದೆ. ಇದು ಒಂದು ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತದ ಪ್ರಧಾನವಾದಂತಹ ಉದ್ದೇಶ ಅಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಹೋಗಲಾಡಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅಲ್ಲಿ ರಾಜನ ಕರ್ತವ್ಯ ನ್ಯಾಯಯುತ ಆಡಳಿತವೇ ಇದಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇದರ ಮೂಲ ಅರ್ಥವೂ ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮದ ಸ್ಥಾಪನೆಯಲ್ಲಿ ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗಿದೆ. ಇದು ರಾಜ್ಯದ ಪ್ರಮುಖ ಅಧಿಕಾರ ಮತ್ತು ಕಾರ್ಯವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಇದು ಸಾರ್ವಭೌಮತ್ವದ ಅಸ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಸಮರ್ಥಿಸುತ್ತದೆ. ಅದು ಧಮ್ಮವನ್ನು ಕಾಪಾಡುತ್ತದೆ ಎಂಬ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಇದೆ ಎಂದು ಹೇಳುವ ಮಟ್ಟಕ್ಕೆ ಹೋಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ರಾಜಕೀಯವು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬರನ್ನು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವದ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಸಂರಕ್ಷಿಸುವ ಮಾದರಿಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಗೌರವ, ಖ್ಯಾತಿ ಮತ್ತು ಉನ್ನತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ರಾಜ್ಯದ ಆಡಳಿತಗಾರರು ಸದ್ಗುಣ ಹಾಗೂ ಗೌರವಾನ್ವಿತ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಿದರೆ, ಅಂತಹ ಮನುಷ್ಯನನ್ನು ವಿವೇಕಿ ಅಥವಾ ಬುದ್ಧಿವಂತ ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಬುದ್ಧಗುರುವು ತ್ರಿಪಿಟಕದಲ್ಲಿನ ದೀಘಾ ನಿಕಾಯದ ಚಕ್ಕವಟ್ಟಿ ಸಿಹಾನಂದ ಸುತ್ತದಲ್ಲಿ ಹೇಳಿರುವ ಪ್ರಕಾರ; ದುಷ್ಟತನ, ಯುದ್ಧ ಮತ್ತು ಆರ್ಥಿಕ ಬಿಕ್ಕಟ್ಟಿನ ಬಗೆಗೆ ತಪ್ಪು ಕಾರ್ಯಕ್ಷಮತೆಯನ್ನು ಉಂಟುಮಾಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸರ್ಕಾರ ಮತ್ತು ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳಿದಂತಹ ರಾಜನು ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಣೆಯನ್ನು ಮಾಡಬೇಕು. ಇಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬರ ಮೇಲೆ ಒಬ್ಬರ ಮೇಲುಗೈ ಸಾಧಿಸಿರುವುದನ್ನು ಬೌದ್ಧ ಧರ್ಮಗ್ರಂಥಗಳಲ್ಲಿ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಹಾಗೂ ಅದರ ಆಡಳಿಗಾರರ ಬಗೆಗಿನ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಕುರಿತಂತೆ ಮಹಾಗುರು ಬುದ್ಧರು ನೇರವಾಗಿಯೇ ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದ್ದರು. ಬುದ್ಧಗುರುವಿನ ಬೋಧನೆಗಳು ಎಂದೂ ಕೂಡ ಯಾವುದೇ ನಿರ್ದಿಷ್ಟ ರೀತಿಯ ರಾಜಕೀಯವನ್ನು ಒತ್ತಿಹೇಳಲಿಲ್ಲ. ಆದರೂ ಅವರು ಸಮಾಜದ ಕಾಲಾನುಕ್ರಮದಲ್ಲಿನ ವ್ಯವಸ್ಥೆಗಳು ನಿರ್ವಹಿಸುವ ರಾಜ ಅಥವಾ ಆಡಳಿತಗಾರನ ಸದ್ಗುಣವನ್ನು ರಾಜಕೀಯ ವ್ಯವಸ್ಥೆಯಲ್ಲಿ ಒತ್ತಿಹೇಳಿರುವುದನ್ನು ಗುರುತಿಸಬಹುದು. ಅಂದರೆ, ಸಮಾಜದ ಗುಂಪಾಗಿರುವ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳುವ ರಾಜನು ತತ್ತ್ವಜ್ಞಾನಿ ಅರಸನಾಗಿರಬೇಕು. ಆತನು ಎಲ್ಲಾರನ್ನೂ ರಕ್ಷಿಸುವಂತಹ ಹೊಣೆಗಾರಿಕೆಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ.

ಆದ್ದರಿಂದಲೇ, ಕೆಲವು ವಿಶಿಷ್ಟ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ರಾಜನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾನೆ ಎಂದು ಅಧ್ಯಯನದ ಮೂಲಕ ಹೇಳಬಹುದು.

ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮದ ಬುದ್ಧ ಕಣೀಕಾಯ ಸುತ್ತ ಜಾತಕದಲ್ಲಿ ಜನರು, ಸಂಸ್ಥೆಗಳು, ಕಂಪನಿಗಳು, ಕಛೇರಿಗಳು, ದೇಶಗಳು ಅಥವಾ ಇತರ ಅಂಗುಗಳ ಆಡಳಿತಗಾರರನ್ನು ಅಧಿಕಾರದಿಂದ ಹಿಡಿದಿರಲು ಉದ್ದೇಶಿಸಿರುವ ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮವು ದಶವಿಧ ರಾಜಧಮ್ಮವಾಗಿದೆ. ಅದು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವದಲ್ಲಿ ರಾಜ ಅಥವಾ ರಾಜ್ಯದ ಮುಖ್ಯಸ್ಥ ಇರಬೇಕು. ಆತನ ನೀತಿವಂತ ರಾಜತ್ವಕ್ಕಾಗಿ "ದಾನೋ, ಶೀಲೋ, ಪರಿಚ್ಚಾಗೋ, ಅಜ್ಜವೋ ಅವಿಹಿಂಸಾಂಚ ಖಂತಿಂಚ ಅವಿರೋಧನೋ" ಹೀಗೆ, ಹತ್ತು ಗುಣಗಳು ಇರುತ್ತವೆ. ಇದು ಈ ಕೆಳಗಿನ ಅರ್ಥವನ್ನೂ ನೀಡುತ್ತವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ; **ದಾನ, ಶೀಲ, ಪರಿತ್ಯಾಗ, ಅಜ್ಜವ, ಮದ್ದವ, ತಪ, ಅಕ್ಕೋಧ, ಅವಿಹಿಂಸಾ, ಖಾಂತಿ, ಅವಿರೋಧನಾ**. ಹೀಗೆ, ಈ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಒಂದು ಚಾರಿತ್ರಿಕ ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ; ಒಬ್ಬ ಆಡಳಿತಗಾರನು ಈ ಹತ್ತು ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಹೊಂದಿದ್ದಾನೆ. ಅಂದರೆ, ಇಡೀ ಅಖಂಡ ಭಾರತವನ್ನು ಸರಿಸುಮಾರು 41 ವರ್ಷಗಳ ಕಾಲ ಆಳಿದ ಸಾಮ್ರಾಟ್ ಅಶೋಕನಲ್ಲಿತ್ತು ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅಶೋಕ ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ಯುದ್ಧ ನೀತಿಯನ್ನು ತ್ಯಜಿಸಿ ಸದ್ಗುಣಗಳಿಂದ ರಾಜ್ಯವನ್ನು ಆಳಿದನು.

ಆಡಳಿತದ ಮೂರು ಶ್ರೇಷ್ಠ ತತ್ತ್ವಗಳು (ಅಧಿಪತೇಯ್ಯ ಸುತ್ತ)

ಉತ್ತಮ ಆಡಳಿತಾತ್ಮಕ ಮತ್ತು ಸರಿಯಾದ ನ್ಯಾಯಾಂಗ ನಡವಳಿಕೆಗಾಗಿ ಈ ಅಧಿಪತೆಯ್ಯ ಸುತ್ತದಲ್ಲಿನ ಆಡಳಿತ ಈ ತತ್ವಗಳು. ಅವುಗಳೆಂದರೆ; **ಅತ್ತಾಧಿಪತೇಯ್ಯ, ಲೋಕಾಧಿಪತೇಯ್ಯ ಮತ್ತು ಧಮ್ಮಾಧಿಪತೇಯ್ಯ**. ಹೀಗೆ ಆಡಳಿತದ ಈ ಶ್ರೇಷ್ಠತೆಗಳು ಮಾನವನ ದೇಹವನ್ನು ಶಾಂತವಾಗಿ ಕೆಟ್ಟದ್ದನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರುವುದನ್ನು ಕುಶಲತೆಯನ್ನು ಬೆಳಸಲು ಗೃಹ ಜೀವನದಿಂದ ಹೊರಬರುವುದನ್ನು ಅರಿವಿನಿಂದ ತಿಳಿಯುವುದು. ದುಃಖ ಸಂಕಟ ಒತ್ತಡಗಳಿಂದ ಹೊರಬಂದಿರುವುದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಪವಿತ್ರ ಬದ್ಧತೆ ಅಥವಾ ಉತ್ಕೃಷ್ಟ ವರ್ತನೆಗಳು (ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರ)

ರಾಜಪ್ರಭುತ್ವಕ್ಕೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ರಾಜನು ಅತ್ಯುನ್ನತ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಆಕ್ರಮಿಸುತ್ತಾನೆ. ಇದಲ್ಲದೇ ಅವನ ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಅವನನ್ನು ಅವನಿಂದ ರಕ್ಷಿತ ಜನರು ಈತನನ್ನೇ ಬ್ರಹ್ಮ ಹಾಗೂ ದೇವರು ಎಂದು ಅಪಾರವಾಗಿಯೇ ಗೌರವಿಸುತ್ತಾರೆ. ಮಾನವ ಪ್ರಪಂಚದಿಂದ ದೇವರುಗಳು ಗೌರವಿಸಲ್ಪಟ್ಟ ಮತ್ತು ಪೂಜಿಸುವಂತಹವೇ ಆಗಿದ್ದವು. ಹೀಗಾಗಿ, ಅದು ಪರಮಾತ್ಮನನ್ನು (ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರ) ಆತನು ಪಾಲಿಸಬೇಕು ಮತ್ತು ಬೆಳೆಸಬೇಕು. ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ನಾಗರಿಕನ ಕಲ್ಯಾಣ ಮತ್ತು ಸುರಕ್ಷತೆಯನ್ನು ಖಚಿತಪಡಿಸಿಕೊಳ್ಳಲು

ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರವು ಅನಿಯಮಿತ ಸದ್ಭಾವನೆ ಅನಿಯತ ಸಹಾನುಭೂತಿ, ಅನಿಯಮಿತ ಸಹಾನುಭುತಿಯ ಸಂತೋಷವನ್ನು ಮತ್ತು ಅನಿಯಮಿತ ಸಮಚಿತತೆಯ ಮನೋಭಾವನೆಯು ಮಾನವನ ಹೃದಯದಲ್ಲಿ ಅನುಭವಿಸುವ ಈ ಭಾವನೆಗಳು ಹೆಚ್ಚು ಸೀಮಿತ ಆವೃತ್ತಿಗಳಿಂದ ಈ ಅನಿಯಮಿತ ವರ್ತನೆಗಳನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿ ಪಡಿಸಬಹುದು. ಈ ತತ್ವವು ಕೆಳಗೆ ದಾಖಲಿಸಿರುವಂತಹ ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮದಲ್ಲಿನ ನಾಲ್ಕು ಅನಂತ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಅಥವಾ ರಾಜಕೀಯ ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ: **ಮೆತ್ತಾ ಅಥವಾ ಮೈತ್ರಿ, ಕರುಣಾ, ಮುದಿತಾ ಮತ್ತು ಉಪೇಖಾ**. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ, ಈ ಬ್ರಹ್ಮವಿಹಾರದ ವರ್ತನೆಗಳು ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸನ್ನು ಅನಿಯಮಿತ ಬ್ರಹ್ಮ ಮನಸ್ಸಾಗಿ ಮಡುವುದು. ಇಲ್ಲಿ ತಮ್ಮನ್ನು ತಾವು ಮೀರುವಂತಹ ಹಂತಕ್ಕೂ ಕೂಡ ತಲುಪಬಹುದು. ತಲೆಯು ಒಳಗೊಳ್ಳದ, ಕಾರಣವಿಲ್ಲದ ಆಯಾಮವನ್ನು ಸ್ಪರ್ಶಿಸಬಹುದು. ಅದು ಹೃದಯಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಬಯಕೆಯ ಅಗತ್ಯವಿಲ್ಲದಷ್ಟು ನಿಜವಾದ ಸಂತೋಷವನ್ನು ನೀಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಅಧ್ಯಯನದ ಮೂಲಕ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಬೌದ್ಧ ರಾಜ್ಯದ ನಾಗರಿಕರು

ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮದ ಪ್ರಕಾರ; ಬೌದ್ಧ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಅನುಸರಿಸುತ್ತಿರುವಂತಹ ನಾಗರಿಕರೂ ಇದ್ದರೆ, ಅದು ಆ ರಾಜ್ಯಗಳಿಗೆ ಒಳ್ಳೆಯದು. ಏಕೆಂದರೆ, ಈ ಬೌದ್ಧ ನಾಗರಿಕರು ಬುದ್ಧಗುರುವಿನ ತತ್ತ್ವ ಚಿಂತನೆ, ಅದರ್ಶಗಳಿಂದ ಬದುಕನ್ನು ಕಟ್ಟಿಕೊಂಡಿರುವವರು, ಇವರಿಂದ ರಾಜ್ಯಕ್ಕೆ ಯಾವುದೇ ಕಂಟಕವೂ ಅಥವಾ ಅಪಾಯವೂ ಕೂಡ ಒದಗಿಬರುವುದಿಲ್ಲ. ಇಲ್ಲಿ ಎಲ್ಲರೂ ಸಮಾನತೆ ಹಾಗೂ ಸಹಬಾಳ್ವೆಯಿಂದ ಬದುಕುತ್ತಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಅಧ್ಯಯನ ಮೂಲಕ ಕಂಡುಬಂದಿರುತ್ತದೆ.

ಸೇವಾ ತತ್ವ (ಸಂಘ–ವತ್ತು)

ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮವು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿಯೇ ಸೇವೆಯನ್ನು ಮೂಲಭೂತ ತತ್ವವಾಗಿ ಪರಿಚಯಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಇದರಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿನ ಜನರು ಸೌಹಾರ್ದತೆಯಿಂದ ಬದುಕುತ್ತಿರುವುದನ್ನು ಸಮಾಜವು ಗಮನಿಸಬೇಕು. ಈ ಸೇವಾ ತತ್ತ್ವವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ನಾಲ್ಕು ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ಕೂಡ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ: **ಕೊಡುವುದು (ದಾನ), ಸೌಹಾರ್ದಯುತ ಮಾತು, ಸಹಾಯಕವಾದ ಕ್ರಿಯೆ (ಅಟ್ಟಕಾರಿಯಾ)** ಮತ್ತು **ಭಾಗವಹಿಸುವಿಕೆ (ಸಮಾನತ್ತಾತ)**. ಹೀಗೆ, ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮವು ಸೇವೆಗಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಂಘದ ಮೂಲಕ ನಿರ್ವಹಿಸಬೇಕಾಗಿರುವ ನಾಲ್ಕು ಸದ್ಗುಣಗಳನ್ನು ದಾಖಲಿಸಿ ತನ್ನದೇ ಆದಂತಹ ಶ್ರೇಷ್ಟತೆಯನ್ನು ಕೂಡ ಮಾದರಿಯಲ್ಲಿ ಕಂಡುಕೊಂಡಿರುತ್ತದೆ.

ಉತ್ತಮ ನಡತೆ (ಮೂರು ಪಟ್ಟು ಸುಚಾರಿತಾ)

ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮದಲ್ಲಿನ ಸಂಪ್ರದಾಯದ ಪ್ರಕಾರ; ಪ್ರತಿ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಅದರ ಸದಸ್ಯರು ಇರಬಹುದು. ಅಲ್ಲಿ ತಮ್ಮ ಸ್ವಂತ ನಡವಳಿಕೆಗಳನ್ನು ಎರಡು ವಿಧಗಳಾಗಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ; ನಾಗರಿಕ ಮತ್ತು ಅಸಂಸ್ಕೃತ. ಈ ನೈತಿಕ ನಡವಳಿಕೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ, ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮವು ತನ್ನಲ್ಲಿ ಸುಚಾರಿತಾ ಅಥವಾ ಒಳ್ಳೆಯ ನಡವಳಿಕಾ ತತ್ವಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ: ಕ್ರಿಯೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ನಡವಳಿಕೆ (ಕಾಯಾ–ಸುಚಾರಿತ), ಮಾತಿನಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ನಡತೆ, ಚಿಂತನೆಯಲ್ಲಿ ಉತ್ತಮ ನಡವಳಿಕೆ (ಮನೋ–ಸುಚಾರಿತಾ), ಹೀಗೆ, ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಒಬ್ಬ ಮಾನವನು ಇತರ ಮಾನವರೊಂದಿಗೆ ಸಹಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಲು ಬುದ್ಧಗುರುವಿನ ಬೋಧನೆಗಳ ಪ್ರಕಾರ; ಈ ಉತ್ತಮ ನಡವಳಿಕೆಯ ತತ್ತ್ವಗಳನ್ನು ಸ್ಥಾಪಿಸಿಕೊಂಡು ಬದುಕಿ ನಿಬ್ಬಾಣ ಸುಖವನ್ನು ಪಡೆಯಲು ಸಾಧ್ಯ ಎಂಬುದು ಇದರಿಂದ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿಯೇ ತಿಳಿದುಬರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಬೌದ್ಧ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಪ್ರಕಾರ; ಕ್ರಿಯೆ ಅಥವಾ ಕಮ್ಮದ ಮೂಲಕ ಸಾಮಾನ್ಯ ಜೀವನವನ್ನು ನಡೆಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ದೇಹ, ಮಾತು ಮತ್ತು ಮನಸ್ಸು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಅನಾರೋಗ್ಯಕರವಾದಂತಹ ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ರೂಪಿಸುತ್ತದೆ. (ಅಕುಸಲಕಮ್ಮ) ಮತ್ತು ಕೆಲವೊಮ್ಮೆ ಆರೋಗ್ಯಕರ ಕ್ರಮಗಳು ಕೂಡ ಉಂಟಾಗುತ್ತವೆ (ಕುಸಲಕಮ್ಮ). ಕ್ರಿಯೆಯನ್ನು ಎರಡು ತಲೆಗಳ ಬೇರುಗಳ ಅಡಿಯಲ್ಲಿ ವರ್ಗೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ: **ಅನಾರೋಗ್ಯಕರ ಬೇರುಗಳು**: (ಅಕುಸಲಾಮ) ಅಥವಾ ದುರಾಶೆ (ಲೋಭ), ದ್ವೇಷ (ದೋಸ), ಭ್ರಮೆ (ಮೋಹ) ಒಳಗೊಂಡಿರುವ ಕೆಟ್ಟ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಬೇರುಗಳು (ಅವಿಜ್ಜಾ) ಮತ್ತು **ಆರೋಗ್ಯಕರ ಬೇರುಗಳು**: (ಕುಸಲಮುಲ) ಅಥವಾ ಒಳ್ಳೆಯ ಕ್ರಿಯೆಗಳ ಬೇರುಗಳು ಲೋಭವಲ್ಲದ (ಅಲೋಭ), ದ್ವೇಷವಿಲ್ಲದ (ಅದೋಸ) ಮತ್ತು ಭ್ರಮೆಯಲ್ಲದ (ಅಮೋಹ).

ಬೌದ್ಧರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮವು ಮಾನವನ ರಾಜಕೀಯ ವರ್ತನೆಗೆ ಸಂಬಂಧಿಸಿದಂತೆ ಹೀಗೆ ದಾಖಲಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಅದರಂತೆ ಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ; ಮನುಷ್ಯ ಸ್ವತಂತ್ರ, ಸಮಾನ ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ ಎಂಬುದರ ಪ್ರಕಾರ; ಈ ಸಂದೇಶದಂತೆ ಮನುಷ್ಯನು ಸ್ವಭಾವತಃ ಎಲ್ಲಾ ಉಚಿತ, ಸಮಾನ ಮತ್ತು ಸ್ವತಂತ್ರ, ಯಾರನ್ನೂ ಈ ಸ್ಥಳನಿಂದ ಹೊರಗೆ ಹಾಕಲಾಗುವುದಿಲ್ಲ. ಅಂದರೆ, ಅವನ ಸ್ವಂತ ಒಪ್ಪಿಗೆಯಿಲ್ಲದೆ ಇನ್ನೊಬ್ಬರ ರಾಜಕೀಯ ಅಧಿಕಾರವನ್ನು ಮೊಟಕುಗೊಳಿಸಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಹೇಳುವುದಾದರೆ; ಮಾನವನ ರಾಜಕೀಯ ವರ್ತನೆಯೂ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಪ್ರಕೃತಿಯಿಂದಲೇ 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ' ಮತ್ತು 'ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ'ದ ಅನಂತರ ಮೂಲಭೂತವಾಗಿ ಮಾನವನ ಸಾಮರ್ಥ್ಯವನ್ನು ಗೊತ್ತುಪಡಿಸುತ್ತದೆ. ಆಧುನಿಕ ರಾಜಕೀಯ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎಂದರೆ; ಎಲ್ಲಾ ವ್ಯಕ್ತಿಗಳು ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಆಯ್ಕೆಗಳನ್ನು

ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಆದರೆ, ಸರ್ಕಾರವು ಅವಕಾಶಗಳನ್ನು ಅಥವಾ ಷರತ್ತುಗಳನ್ನು ಒದಗಿಸುತ್ತದೆ. ವ್ಯಕ್ತಿಗಳ ಜೀವನದಲ್ಲಿ ವ್ಯಕ್ತಿತ್ವವನ್ನು ಅಭಿವೃದ್ಧಿಪಡಿಸಲು ಸರ್ಕಾರವು ಅನುವು ಮಾಡಿಕೊಡುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಸಾಮಾಜಿಕ ಮತ್ತು ರಾಜಕೀಯ ಕ್ಷೇತ್ರದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಎಂದರೆ, ತನಗೆ ಬೇಕಾದುದನ್ನು ಮಾಡಲು ಸರ್ವಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿರುವುದು. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಬೌದ್ಧರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ಇತರರ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಕ್ಕೆ ಧಕ್ಕೆಯಾಗದಂತೆ ಕಾನೂನುಗಳನ್ನು ರೂಪಿಸುವುದು ಮತ್ತು ಅವುಗಳನ್ನು ಕಡ್ಡಾಯವಾಗಿ ಅನುಷ್ಠಾನಕ್ಕೆ ತರರುವುದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಬೌದ್ಧ ಚಿಂತಕರು ಮಾನವನಿಗೆ ನೀಡಲಾಗುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಎರಡು ವಿಧಗಳಾಗಿ ವಿಂಗಡಿಸಿದ್ದಾರೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ; ನೈತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ನೈತಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂದರೆ; ನೈತಿಕ ಪ್ರತಿನಿಧಿಯಾಗಿ ಕಾರ್ಯನಿರ್ವಹಿಸುವ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ. ಇದು ಪರಸ್ಪರ ಸಹಸಂಬಂಧವನ್ನು ಕೂಡ ಹೊಂದಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಅದರಲ್ಲಿ ನೈತಿಕ ಜವಾಬ್ದಾರಿ ಮತ್ತು ಮಾನವನ ಪರಿಸ್ಥಿತಿಗೆ ವಿಶೇಷ ಪ್ರಸ್ತುತತೆಯನ್ನು ಕೊಡುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಇದು ಮನುಷ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮಾಜದ ಪ್ರಗತಿಯ ಪ್ರಧಾನ ಯೋಗಕ್ಷೇಮಕ್ಕೆ ಧನಾತ್ಮಕವಾಗಿ ಹಾಗೂ ಸಾಪೇಕ್ಷವಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೆಂದರೆ; ಸರ್ವೋಚ್ಚ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅಥವಾ ಒಬ್ಬನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ನಿಬ್ಬಾಣವನ್ನು ಸಾಧಿಸಿರುತ್ತದೆ. ಅದನ್ನು ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮಲ್ಲಿ ಅರಹಂತ ಎಂದೂ ಕೂಡ ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಸರ್ವೇ ಸಾಮಾನ್ಯವಾಗಿ ಇದು ಅಂತಿಮ ಅರ್ಥದಲ್ಲಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಆಗಿದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಒಬ್ಬ ಸಾಮಾನ್ಯ ಮನುಷ್ಯನ ಮನಸ್ಸಿನ ಮಟ್ಟದಿಂದ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಲಾಗಿಲ್ಲ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ, ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನ ಮನಸ್ಸು ಮುಕ್ತವಾದಾಗ ದುರಾಶೆ (ಲೋಭ), ದ್ವೇಷ (ದೋಸೆ), ಮತ್ತು ಭ್ರಮೆ (ಮೋಹ ಅಥವಾ ಅವಿಜ್ಜಾ). ಹೀಗೆ, ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇದು ಯಾವಾಗಲೂ ನಿಜವಾಗಿರುವಂತಹ ಎಲ್ಲಾ ಬಂಧನಗಳು ಕೂಡ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿರುತ್ತದೆ.

ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಥವಾ ಧರ್ಮದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮವು ಪ್ರಧಾನವಾಗಿ ಧರ್ಮದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅಥವಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿಯೇ ಬೆಂಬಲಿಸುವ ತತ್ವವಾಗಿದೆ. ಈ ಧರ್ಮವನ್ನು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ ಪ್ರಕಟಿಸಲು ವ್ಯಕ್ತಿ ಅಥವಾ ಸಮುದಾಯದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಅಥವಾ ಬೋಧನೆ, ಅಭ್ಯಾಸ, ಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ಹೆಚ್ಚಿನ ನಂಬಿಕೆ ಇರಬೇಕು. ಧರ್ಮವು ನಿಬ್ಬಾಣಕ್ಕಾಗಿ ಬುದ್ಧಿವಂತಿಕೆ ಮತ್ತು ಆಧ್ಯಾತ್ಮಿಕ ಬೆಳವಣಿಗೆಗೆ ಸಹಾಯವಾಗಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ, ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಬೆಂಬಲಿಸಿದ್ದಕ್ಕಾಗಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಥವಾ ಧರ್ಮದ ವಿಷಯವನ್ನು ವಿಶ್ವಸಂಸ್ಥೆಯು ತನ್ನ ಸಾಮಾನ್ಯ ಸಭೆಯಲ್ಲಿ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ

ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಘೋಷಣೆಯನ್ನು 10 ಡಿಸೆಂಬರ್ 1948ರಂದು ಅಂಗೀಕರಿಸಿತು. ಆ ಸಾರ್ವತ್ರಿಕ ಮಾನವ ಹಕ್ಕುಗಳ ಘೋಷಣೆಯ ಪ್ರಕಾರ; ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮಾನವನಿಗೂ ಆಲೋಚನಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯದ ಹಕ್ಕಿದೆ. ಹಾಗೆಯೇ ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿ ಮತ್ತು ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಥವಾ ಧರ್ಮವು ಈ ಹಕ್ಕಿನ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಕೂಡ ಒಳಗೊಂಡಿದೆ ಎಂಬುದು ಕಂಡುಬುರುತ್ತದೆ. ಯಾವುದೇ ಒಬ್ಬ ವ್ಯಕ್ತಿಯ ಧರ್ಮ ಅಥವಾ ನಂಬಿಕೆ ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಬದಲಾಯಿಸಿ ಅಥವಾ ಇತರರೊಂದಿಗೆ ಸಮುದಾಯದಲ್ಲಿ ಮತ್ತು ಸಾರ್ವಜನಿಕ ಅಥವಾ ಖಾಸಗಿಯಾಗಿ, ಬೋಧನೆ, ಆಚರಣೆಯಲ್ಲಿ ತನ್ನ ಧರ್ಮ ಅಥವಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ನಂಬಿಕೆಯನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ವ್ಯಕ್ತಪಡಿಸಿ, ಪೂಜೆ ಮತ್ತು ಆಚರಣೆಯನ್ನು ಮಾಡುವುದೇ ಆಗಿದೆ.

ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮದಲ್ಲಿ ಧಾರ್ಮಿಕ ಅಥವಾ ಧರ್ಮದ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಪ್ರವಚನದಿಂದ ಅರ್ಥಮಾಡಿಕೊಳ್ಳಬಹುದು ಎಂದು ತ್ರಿಪಿಟಕದಲ್ಲಿನ ಅಂಗುತ್ತರ ನಿಕಾಯದಲ್ಲಿ ಒಳಗೊಂಡಿರುವಂತಹ ಕೇಸಪುತ್ತ ಸುತ್ತದಲ್ಲಿ ದಾಖಲೀಕರಿಸಲಾಗಿದೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ;

- ಕೇವಲ ವರದಿಗಳಿಂದ ಏನನ್ನೂ ನಂಬಬೇಡಿ – ಮಾ ಅನುಸ್ಸವೇನಾ
- ಕೇವಲ ಸಂಪ್ರದಾಯದಿಂದ ಏನನ್ನೂ ನಂಬಬೇಡಿ – ಮಾ ಪರಂಪರಾಯ
- ಕೇವಲ ಕಿವಿಮಾತುಗಳಿಂದ ಏನನ್ನೂ ನಂಬಬೇಡಿ – ಮಾ ಇತಿಕಿರಾಯ
- ಒಬ್ಬರ ಮಾತಿಗೆ ಹೊಂದಿಕೆಯಾಗುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕೆ ಯಾವುದನ್ನೂ ನಂಬಬೇಡಿ – ಮಾ ಪಿಟಕಸಂಪತ್ತನೇನ
- ಕೇವಲ ತರ್ಕದಿಂದ ಏನನ್ನೂ ನಂಬಬೇಡಿ – ಮಾ ತಕ್ಕಹೇತು
- ಕೇವಲ ತೀರ್ಮಾನಗಳಿಂದ ಏನನ್ನೂ ನಂಬಬೇಡಿ – ಮಾ ನಯಹೇತು
- ಕೇವಲ ತೋರಿಕೆಗಳನ್ನು ಪರಿಗಣಿಸಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ನಂಬಬೇಡಿ – ಮಾ ಆಕಾರಪರಿವಿಟಕ್ಕೆನ
- ಅನುಮೋದಿತವಾದದ್ದನ್ನು ಒಪ್ಪುತ್ತದೆ ಎಂಬ ಕಾರಣಕ್ಕಾಗಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ನಂಬಬೇಡಿ –ಮಾ ದಿಠಿಣಿಜ್ಞಾನಕ್ಖಂತಿಯಾ
- ಏನನ್ನೂ ನಂಬಬೇಡಿ – ಮಾ ಭಬ್ಬರೂಪತಾಯ
- ಇವರು ನಮ್ಮ ಗುರು ಎಂದು ಭಾವಿಸಿ ಯಾವುದನ್ನೂ ನಂಬಬೇಡಿ – ಮಾ ಸಮಾನೋ ನೋ ಗುರುತಿ.

ಹೀಗೆ, ಮಹಾಗುರು ಬುದ್ಧರು ಧಾರ್ಮಿಕ ವಿವೇಚನಾಶೀಲ ಬೋಧನೆಗಳನ್ನು ಈ ಮಾನವ ಸಮಾಜವು ಸತ್ಯವೆಂದು ಒಪ್ಪಿಕೊಳ್ಳಬೇಕು ಎಂಬುದನ್ನು ಯಾವುದೇ ಸಂವೇದನಾಶೀಲ ವ್ಯಕ್ತಿಯು

ನಿರ್ಧರಿಸಬಹುದಾದ ಮಾನದಂಡಗಳನ್ನು ಪಟ್ಟಿಮಾಡಲು ಇವುಗಳನ್ನು ಸೂಚಿಸಿದ್ದರು ಎಂಬುದನ್ನು ಅಧ್ಯಯನದ ಮೂಲಕ ಹೊರತರಲಾಗಿದೆ.

ಆರಾಧನೆಯ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮದ ಬೋಧನೆಯ ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾಣ ಸುತ್ತದಲ್ಲಿ ಸಹಿಷ್ಣುತೆಯ ಬಗೆಗೆ ಉಲ್ಲೇಖಿಸಲಾಗಿರುವ ಪ್ರಕಾರ; ಬುದ್ಧಗುರು ಇತರರ ಹಕ್ಕುಗಳು ಮತ್ತು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಹೆಚ್ಚು ಗೌರವಿಸಿ, ವಿಶೇಷವಾಗಿ ಐದು ಅಹಿಂಸಾ ನಿಯಮಗಳನ್ನು ಬೋಧನೆ ಮಾಡಿರುತ್ತಾರೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಕಾಸ್ಮಿಕ್ ವಿಕಸನ ಸಿದ್ಧಾಂತದ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಮನುಷ್ಯ ಎದುರಿಸುತ್ತಿರುವ ಪ್ರಧಾನ ಸಮಸ್ಯೆಗಳು ಕೂಡ ಸೇರಿರುತ್ತವೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆದ್ದರಿಂದ ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮವು ನಿಜವಾದ ಮತ್ತು ಉಪಯುಕ್ತವಾದವುಗಳನ್ನು ಇತರ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳ ಅಂಶಗಳು ಕೂಡ ಮೆಚ್ಚಿದೆ ಎಂಬುದು ಕಂಡುಬರುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಈ ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮವು ಕೂಡ ಇತರ ಧರ್ಮಗಳು ಕೂಡ ಗೌರವಾನ್ವಿತವಾಗಿದೆ ಎಂಬುದನ್ನು ಇದು ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ತೋರಿಸುತ್ತದೆ.

ಚಕ್ರವರ್ತಿ ಅಶೋಕನು ಸರಿಸುಮಾರು ಮೂರನೇ ಶತಮಾನದಲ್ಲಿ ಭಾರತದ ಶ್ರೇಷ್ಠ ಬೌದ್ಧ ಅವಲಂಬಿಯಾಗಿ ಉದಾತ್ತ ಧರ್ಮ ಸಹಿಷ್ಣುತೆ ಮತ್ತು ತಿಳುವಳಿಕೆಯನ್ನು ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಅನುಸರಿಸಿರುವುದು ಕಂಡುಬಂದಿರುತ್ತದೆ. ಅಶೋಕ ಚಕ್ರವರ್ತಿಯೂ ತನ್ನ ವಿಶಾಲ ಸಾಮ್ರಾಜ್ಯದಲ್ಲಿ ಇತರ ಎಲ್ಲಾ ಧರ್ಮಗಳನ್ನು ಗೌರವಯುತವಾಗಿಯೇ ಬೆಂಬಲಿಸಿದನು. ಧರ್ಮದ ಅವಕಾಶವನ್ನು ಎಲ್ಲರೂ ಕೇಳುತ್ತಾರೆ ಮತ್ತು ಆ ಬಗೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳನ್ನು ಇತರರು ಕೇಳಲು ಸಿದ್ಧರಿದ್ದಾರೆ ಎಂದು ಪ್ರತಿಪಾದಿಸಿದರು. ಈ ಹಿನ್ನೆಲೆಯಲ್ಲಿ ಗ್ರಹಿಸಿದಾಗ; ಸಾಮ್ರಾಟ್ ಅಶೋಕನು ಕಟ್ಟಾ ಬೌದ್ಧ ಅವಲಂಬಿಯಾಗಿ ವಿಶಾಲ ಬಹುಧರ್ಮೀಯ ರಾಜ ಎಂದು ಕರೆಯಲಾಗುತ್ತದೆ. ಏಕೆಂದರೆ, ಪ್ರತಿಯೊಂದು ದೇಶವು ಕೂಡ ಎಲ್ಲಾ ಧಾರ್ಮಿಕ ಗುಂಪುಗಳಿಗೆ ಆರಾಧನಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯವನ್ನು ಘೋಷಣೆಗಳ ಮೂಲಕ ಖಾತರಿಪಡಿಸಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ವಾಕ್ ಮತ್ತು ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ

ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮದಲ್ಲಿನ ತ್ರಿಪಿಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿರುವಂತಹ ವಿನಯ ಪಿಟಕದಲ್ಲಿ ವಾಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಪತ್ರಿಕಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿಷಯವನ್ನು ಒಳಗೊಂಡಿದೆ. ಆದ್ದರಿಂದಲೇ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಇವುಗಳ ಅರ್ಥವು ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಸಂವಹನ ಮಾಧ್ಯಮವೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಆ ಸಂವಹನ ಮಾಧ್ಯಮಗಳು ಯಾವುವೆಂದರೆ; ಸಮಕಾಲಿನ ಸಂದರ್ಭದ ಪ್ರಕಟಿತ ಪತ್ರಿಕೆಗಳು, ಪುಸ್ತಕಗಳು, ನಿಯತಕಾಲಿಕೆಗಳು, ರೇಡಿಯೋ ಮತ್ತು ದೂರದರ್ಶನ. ವಾಕ್, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಮತ್ತು ಪತ್ರಿಕಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳು ಎಂದು ಪರಿಗಣಿಸಲಾಗುತ್ತದೆ. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಇವುಗಳು ಕೂಡ ಮೂಲಭೂತ ವೈಯಕ್ತಿಕ ಹಕ್ಕುಗಳೇ

ಆಗಿರುತ್ತವೆ. ಸಂವಹನವಿಲ್ಲದ ಮುಕ್ತ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಪ್ರಜಾಪ್ರಭುತ್ವ ಸರ್ಕಾರವು ಇರಲು ಸಾಧ್ಯವಿಲ್ಲವೇ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು. ಅಂದರೆ, ಬುದ್ಧರ ಕಾಲಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿಯೂ ಕೂಡ ವಾಕ್ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ, ಅಭಿವ್ಯಕ್ತಿ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯ ಮತ್ತು ಪತ್ರಿಕಾ ಸ್ವಾತಂತ್ರ್ಯಗಳು ಕೂಡ ಹೆಚ್ಚು ಚಾಲ್ತಿಯಲ್ಲಿದ್ದು, ಅವುಗಳಿಗೆ ಹೆಚ್ಚಿನ ಮಾನ್ಯತೆಯನ್ನು ನೀಡಲಾಗಿತ್ತು ಎಂಬುದನ್ನು ಪ್ರಸ್ತುತ ಅಧ್ಯಯನದ ಮೂಲಕ ತಳಸ್ಪರ್ಶಿಯಾಗಿ ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ ಎಂದು ಹೇಳಬಹುದು.

ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮದ ಪ್ರಕಾರ, ಭಾಷಣವು ಮಾನವನ ಮೂರು ವಿಧಾನಗಳಲ್ಲಿ ಒಂದಾಗಿದೆ. ಒಂದು: ಚಟುವಟಿಕೆ, ಎರಡು: ದೈಹಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆ ಮತ್ತು ಮೂರು: ಮಾನಸಿಕ ಚಟುವಟಿಕೆಯಾಗಿರುತ್ತದೆ. ನಾಲ್ಕು ಕ್ರಮದ ಮಾತುಗಳು (ವಾಚಿಕಮ್ಮ). ಅವುಗಳೆಂದರೆ; ಸುಳ್ಳು ಮಾತು, ಹಿಮ್ಮೆಟ್ಟುವಿಕೆ ಮಾತು, ಕಟುವಾದ ಮಾತು, ಕ್ಷುಲ್ಲಕ ಮಾತುಗಳನ್ನು ಅನಪೇಕ್ಷಿತವೆಂದು ಗುರುತಿಸಲಾಗಿದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ ಇವುಗಳನ್ನು ತಪ್ಪಿಸಬೇಕು ಕ್ರಮಗಳನ್ನು ಬೌದ್ಧ ತ್ರಿಪಿಟಕಗಳಲ್ಲಿ ಬರುವಂತಹ ಮಜ್ಜಿಮ ನಿಕಾಯದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧಗುರು ಸತ್ಯವನ್ನು ಮಾತ್ರ ಮಾತನಾಡಬೇಕೆಂದು ಬೋಧಿಸಿರುತ್ತಾರೆ. ಸರಿಯಾದ ಸಮಯದಲ್ಲಿ ಉಪಯುಕ್ತ ಪದಗಳನ್ನು ಅದೇ ನಿಕಾಯದಲ್ಲಿ ಬುದ್ಧರು ಹೇಳಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಸರಿಯಾದ ಸಮಯವಲ್ಲದಿದ್ದರೆ ಒಂದು ವೇಳೆ ಹೊಂದಿದ್ದರೂ ಸಹ, ಉದಾತ್ತ ಮೌನವನ್ನು ಆಚರಿಸುವುದು ಉತ್ತಮ ಎಂದಿದ್ದಾರೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಚಕ್ಕವಟ್ಟಿ ರಾಜ ನೈತಿಕ ಮೌಲ್ಯಗಳ ಬಗೆಗೆ ವಿಚಾರಿಸಲು ಕಾಲಕಾಲಕ್ಕೆ ಅವರನ್ನು ಭೇಟಿ ಮಾಡಲು ನಿರ್ಬಂಧಿತವಾಗಿದೆ. ಮಹಾಪರಿನಿಬ್ಬಾನ ಸುತ್ತದಲ್ಲಿ ಮಹಾಗುರು ಬುದ್ಧರು ಏನು ಒಳ್ಳೆಯದು, ಸತ್ಯ ಮತ್ತು ಉಪಯುಕ್ತ ಎಂದು ಮಾತನಾಡಿದರು. ನಿಯತಕಾಲಿಕವಾಗಿ ಏಕತೆಯಲ್ಲಿ ಒಟ್ಟುಗೂಡುತ್ತಾರೆ ಎಂದು ಹೇಳಲಾಗಿರುವಂತಹ ವಜ್ಜನರ ಬಗೆಗೆ ಸ್ಪಷ್ಟವಾಗಿ ರಾಜ್ಯ ಮತ್ತು ಸಮುದಾಯದ ಸಮಸ್ಯೆಗಳನ್ನು ಮುಕ್ತವಾಗಿ ಚರ್ಚಿಸುವುದು ಎಂಬುದೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಬೌದ್ಧರ ದೃಷ್ಟಿಕೋನದಲ್ಲಿ ರಾಜಕೀಯ ಮತ್ತು ಸಾಮಾಜಿಕ ಸಮಾನತೆ

ಸಮಾನತೆ ಎಂಬುದು ಆಧುನಿಕ ಸಮಾಜದ ತಳಮೂಲದ ವಿವರಣೆಯಾಗಿದೆ. ಇದು ಪ್ರತಿಯೊಬ್ಬ ಮನುಷ್ಯನಿಗೂ ಕೂಡ ಅಗತ್ಯವಾಗಿ ಬೇಕಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಆದ್ದರಿಂದ ಸಮಾಜದಲ್ಲಿ ಸಾಮಾಜಿಕವಾಗಿ, ರಾಜಕೀಯವಾಗಿ, ಆರ್ಥಿಕವಾಗಿ ಮತ್ತು ಕಾನೂನುಬದ್ಧವಾಗಿ ಸಮಾನವಾಗಿರಬೇಕು. ಎಲ್ಲಾ ಮಾನವರು ಸ್ವತಂತ್ರವಾಗಿ, ಘನತೆ ಮತ್ತು ಗೌರವಿತ ಹಕ್ಕುಗಳನ್ನು ಪಡೆದುಕೊಳ್ಳುವಲ್ಲಿ ಸಮಾನವಾಗಿ ಹುಟ್ಟಿದ್ದಾರೆ. ಇದಕ್ಕೆ ಬಹುಮುಖ್ಯ ಕಾರಣ ಅವರು ಆತ್ಮಸಾಕ್ಷಿಯನ್ನು ಹೊಂದಿರುತ್ತಾರೆ. ಅದು ಪರಸ್ಪರರ ಕಡೆಗೆ ಸಹೋದರತ್ವದ ಉತ್ಸಾಹದಲ್ಲಿ ವರ್ತಿಸಬೇಕು. ಹಾಗಾಗಿಯೇ ಬುದ್ಧಗುರುವಿನ ಬೋಧನೆಗಳು ಇಡೀ ಮಾನವ ಕುಲಕ್ಕಾಗಿಯೇ ಇದೇ ಎಂಬುದು ಎಲ್ಲರಿಗೂ ತಿಳಿದಿರುವ ಸತ್ಯದ ವಿಷಯ ಮೇಲಾಗಿದೆ. ಇಲ್ಲಿ

ಜನಾಂಗ, ಜಾತಿ, ಲಿಂಗ, ಧರ್ಮ, ಬುದ್ಧಿವಂತ, ಅವಿವೇಕ, ಶ್ರೀಮಂತ ಅಥವಾ ಬಡವರ ಹೊರತಾಗಿಯೂ ಬುದ್ಧರು ಹುಟ್ಟಿನಿಂದಲೇ ಬಲಕ್ಕೆ ನಿಂತಿರುವ ಸಾಮಾಜಿಕ–ರಾಜಕೀಯ ಪರಿಸರವನ್ನು ಸಂಪೂರ್ಣವಾಗಿ ತಿರಸ್ಕರಿಸಿದರು. ಇದರ ಬದಲಿಗೆ ಅವರು ಎಲ್ಲಾ ಮಾನವರು ಒಂದೇ ಎಂಬ ಹೊಸ ಸ್ವಂತ ಸಿದ್ಧಾಂತವನ್ನು ನಿರ್ಮಿಸಿದರು ಜೀವಿಗಳಿಗೆ ಎಲ್ಲಾ ರೀತಿಯಲ್ಲೂ ಸಮಾನ ಹಕ್ಕಿದೆ ಎಂದು ಸಾರಿ ಹೇಳಿದವರು ಈ ಜಗದ ಮೊದಲ ಬೆಳಕು ಬುದ್ಧಗುರು.

ಬುದ್ಧಗುರುವಿನ ಸಮಾನತೆಯ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು

ಮನುಷ್ಯರಿಗೆ ಸಮಾನತೆಯನ್ನು ಉತ್ತೇಜಿಸಿದ ಬುದ್ಧರ ಅನೇಕ ಬೋಧನೆಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳಲ್ಲಿ ಆದಾಗ್ಯೂ, ಮೂರು ಪ್ರಮುಖ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳು, ತತ್ವಗಳು, ತ್ರಿಲೆಖನ ಅಥವಾ ಮೂರು ಸಾಮಾನ್ಯ ಗುಣಲಕ್ಷಣಗಳಿವೆ. ಅವುಗಳೆಂದರೆ; **ಮೆತ್ತಾ ಅಥವಾ ಪ್ರೀತಿಯ ದಯೆ ಮತ್ತು ಕಾನೂನು ಸಮಾನತೆಯನ್ನು** ಪ್ರತಿನಿಧಿಸುವ ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮದ ಸಿದ್ಧಾಂತಗಳೆಂದು ಇದರಲ್ಲಿ ಬಹುಮುಖ್ಯವಾಗಿ ಕಮ್ಮವನ್ನು ಉಲ್ಲೇಖಿಸಿರುವುದು ಮಾತ್ರ ಮಾನವೀಯತೆಯೇ ಆಗಿರುತ್ತದೆ.

ಒಟ್ಟಾರೆಯಾಗಿ; ಬೌದ್ಧಧಮ್ಮದಲ್ಲಿ ರಾಜಕಾರಣದ ಅಂಶಗಳು ಸಮಕಾಲೀನ ಸಂದರ್ಭದಲ್ಲಿ ಚಾಲ್ತಿಗೆ ತಂದರೆ ಭಾರತವು ಜಗತ್ತುನಲ್ಲಿಯೇ ಒಂದು ಸಾಧನೆಯ ಹಾದಿಯಲ್ಲಿ ಪ್ರಥಮ ಸ್ಥಾನವನ್ನು ಗಳಿಸಬಹುದು. ಆದರೆ, ಆಳುವ ಮನಸ್ಸುಗಳು ಬುದ್ಧ ಮತ್ತು ಆತನ ಬೋಧನೆಗಳ ಕಡೆಗೆ ಮುಖವನ್ನು ಮಾಡದೇ ಇರುವುದೇ ಕಾರಣವಾಗಿರುತ್ತದೆ. ಇಂದು ಯುದ್ಧದ ರಾಜಕಾರಣದ ಬದಲು ಬುದ್ಧತ್ವದ ರಾಜಕಾರಣವನ್ನು ಜಗತ್ತು ಅಳವಡಿಸಿಕೊಂಡು, ಪ್ರತಿಹಂತದಲ್ಲಿಯೂ ಕುಸಲ ಕಮ್ಮದಿಂದ ಬದುಕಬಹುದು. ಅಂದರೆ, ಆರೋಗ್ಯಕರ ಸಮಾಜ ಮತ್ತು ಆ ಬಗೆಯಲ್ಲಿನ ರಾಜಕಾರಣದಲ್ಲಿ ನಡೆದರೆ ಸಾವು, ನೋವು ದ್ವೇಷ ಇದ್ಯಾವುದೂ ಕೂಡ ಹತ್ತಿರವೇ ಸುಳಿಯುವುದಿಲ್ಲವೆಂದೇ ಹೇಬಹುದು.

ಪರಾಮರ್ಶನ ಗ್ರಂಥಗಳು

1. ಭಿಕ್ಕು ಬೋಧಿ, ಅಭಿಧಮ್ಮತ್ತ ಸಂಘ: ಅಭಿಧಮ್ಮದ ಸಮಗ್ರ ಕೈಪಿಡಿ, ಬಿಪಿಎಸ್, 2000
2. Anguttara Nikaya – I, II, III, Digha Nikaya – I, II, III, Majjima Nikaya – I ಮತ್ತು Vinaya Pitaka - II.
3. Dhammapada -1
4. Freeman, Lynn. P, Isaacs, Stephen.L, Human Rights and Repraductive Choice, Studies in Family Planning, Vol-24, 2012
5. G.P. Malalasekera (Ed.), Encyclopedia of Buddhism Vol. V, Colombo Government Press, Colombo, 1961
6. John K. Roth (Ed.), International Encyclopedia of Ethics, S. Chand & Company LTD., New Delhi, 2000
7. Kancha laiah, God as Political Philosopher, as Political Philosopher: Buddha's Challenge to Brahminism. Tarun Enterprises, New Delhi, 2001
8. P.A. Payutto, A Constitution for Living, Buddhist Principles for a Fruitful and Harmonious Life, Bruce Evans (tr.), Buddhadhamma Foundation Publications, Bangkok, 1998
9. Rock Edict XII. Quoted in W. Rahula, What the Buddha Taught, Hawtrai Foundation, Bangkok, 1990
10. Sushila Ramaswamy, Political Theory, Ideas & Concepts, Macmillan India Ltd, New Delhi, 2003